

Vergaderjaar 1988–1989

21 146

Wijziging van de nieuwe Wet op de lijkbezorging

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 29 augustus 1989

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek, brengt van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden op zichzelf geen bezwaar tegen de voorgestelde wijziging met betrekking tot de termijn van de grafrust. Bij de behandeling van de Wet op de lijkbezorging (11 256) is bij nota van wijziging de termijn van grafrust van 10 op 20 jaar gebracht. Onder druk van de Eerste Kamer stelt het kabinet voor deze termijn weer terug te brengen tot de oorspronkelijk voorgestelde 10 jaar, met de mogelijkheid tot verlenging door gedeputeerde staten.

Deze leden meenden echter twee opmerkingen te moeten maken. Ten eerste, tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is door het toenmalige kabinet wat al te snel besloten tot een nota van wijziging, weliswaar op grond van vele vragen uit de Kamer, maar niet op basis van een uitgesproken mening van de meerderheid. Het is aan de Kamer te wijten dat hiertegen niet is geageerd.

Ten tweede, bovengenoemde leden konden zich niet aan de indruk onttrekken dat de Eerste Kamer zich meer dan eens bedient van een verkapt gebruik van amendement. Zij betreurden dat, maar het is volstrekt onduidelijk en ook niet te billijken dat, indien het kabinet meent hierop te moeten ingaan in het belang van de voorgestelde wetswijziging, het zolang moet duren vooraleer een wijzigingsvoorstel wordt voorgelegd.

De leden van de fractie van D66 namen met afkeuring kennis van het wetsvoorstel tot wijziging van de nieuwe Wet op de lijkbezorging.

Het wetsvoorstel strekt ertoe de door deze Kamer voorgestelde verlenging van de termijn van grafrust van tien tot twintig jaar, als bedoeld in artikel 32, tweede lid, ongedaan te maken. In combinatie hiermee strekt het wetsvoorstel er tevens toe artikel 32, vijfde lid, waarin aan gedeputeerde staten de mogelijkheid wordt verleend om – onder bepaalde voorwaarden – vergunning te verlenen voor vervroegde ruiming na het tiende jaar, te doen vervallen.

De door deze Kamer voorgestelde regeling wordt door de Eerste

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), Van der Sanden (CDA), Rienks (PvdA), Hermans (VVD), Hennekam (CDA), voorzitter, Lauxtermann (VVD), Mateman (CDA), Niessen (PvdA), Van der Burg (CDA), Krajenbrink (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Hummel (PvdA), Wienbenga (VVD), ondervoorzitter, Van der Heijden (CDA), Franssen (VVD), Kohnstamm (D66), De Cloe (PvdA), J. T. van den Berg (SGP), Wolffensperger (D66), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Koetje (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Hageman (PvdA).

Plv. leden: Van Es (PSP), Frissen (CDA), Alders (PvdA), Te Veldhuis (VVD), Hermes (CDA), Dijkstal (VVD), Van Amelsvoort (CDA), Spieker (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Van der Linden (CDA), De Visser (PvdA), Schaefer (PvdA), Korthals (VVD), Tegelaar-Boonacker (CDA), Lankhorst (PPR), Nypels (D66), Castricum (PvdA), Leerling (RPF), Engwirda (D66), De Hoop Scheffer (CDA), Schutte (GPV), Van Otterloo (PvdA), Buurmeijer (PvdA).

Kamer onduidelijk bevonden. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen, is thans het onderhavige wetsvoorstel ingediend. Hierbij wordt volstrekt voorbij gegaan aan de argumenten die destijds tot bedoelde regeling hebben geleid en onder meer door de fractie van D66 naar voren zijn gebracht.

De leden van de fractie van D66 wensten opnieuw te benadrukken, dat de wetgever bij de regeling van het bestaan van een graf zorgvuldig dient om te gaan met het menselijk aspect. Rouwprocessen nemen dikwijls een langere termijn in beslag dan tien jaar. Het graf, en vooral het bezoek aan een graf, neemt een belangrijke functie in in dat rouwproces. Aan deze functie wordt onvoldoende recht gedaan, indien graven reeds na tien jaar kunnen worden geruimd. De leden van de fractie van D66 hadden, zoals zij ook eerder betoogden, wel begrip voor de ruimtenood waarin sommige gemeenten verkeren, maar zij meenden eveneens, dat daarvoor ook andere oplossingen denkbaar zijn. Enige planologische inventiviteit, zoals het inpassen van een begraafplaats in een woongebied – waarbij de begraafplaats bij voorbeeld onderdeel uitmaakt van een stadspark –, kan aan deze bezwaren tegemoet komen. Bovendien wordt op deze wijze aan de functie van de begraafplaats als identificatiepunt voor de gemeenschap meer recht gedaan. Het is voor een samenleving immers van het grootste belang, dat hierin ook aan de doden een plaats wordt gegeven.

Ten slotte wezen de leden van de fractie van D66 er nogmaals op, dat het aantal crematies de laatste jaren sterk is toegenomen, waardoor het ruimtebeslag van begraafplaatsen zal verminderen.

De leden van de fractie van D66 konden dan ook niet instemmen met de voorgestelde wijzigingen.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling, doch niet met voldoening van het wetsvoorstel kennis genomen.

Ondanks principiële bezwaren, welke zij destijds tijdens de plenaire behandeling van wetsvoorstel 11 256 naar voren hadden gebracht (7 en 8 december 1982), had het voorstel om de ruimingstermijn van graven te verdubbelen ten opzichte van de thans geldende termijn bij hen geen bezwaren opgeroepen, integendeel. Zij zouden de in de nieuwe Wet op de lijkbezorging voorkomende termijn gaarne als algemene minimum-termijn gehandhaafd zien, een incidentele inbreuk op bijzondere gronden daargelaten. Niet zozeer de problemen die het gebruik van kunststofmaterialen veroorzaken als wel de rechtszekerheid voor nabestaanden, bracht hen tot dit standpunt.

Met het voorstel om het vijfde lid van artikel 32 te doen vervallen, hadden deze leden dan ook geen moeite.

Het lid van de G.P.V.-fractie was niet overtuigd van de noodzaak terug te komen op de eerder genomen beslissing de termijn van grafrust op 20 jaar te stellen. Naar zijn mening is de door de Eerste Kamer gewraakte bepaling destijds weloverwogen in de nieuwe regeling opgenomen. Hij betreurde het dat de wetgever er nog altijd niet in is geslaagd de nieuwe Wet op de lijkbezorging in het Staatsblad te doen plaatsen.

Het lid van de R.P.F.-fractie had met zeer gemengde gevoelens kennis genomen van het voorstel om de grafrusttermijn in de nog bij de Eerste Kamer aanhangige nieuwe Wet op de Lijkbezorging (wetsvoorstel 11 256) alsnog op 10 jaar te stellen. Aandachtig had dit lid de verdediging door met name de minister van Binnenlandse Zaken gelezen van de thans in dat wetsvoorstel opgenomen termijn van 20 jaar. Een verdediging, die in de Senaat werd gevoerd op 7 juni 1988. Een week later bleek deze verdediging echter niet door een meerderheid in die Kamer te worden ondersteund. Om wetsvoorstel 11 256 niet «roemloos te zien

ondergaan» – zoals de minister dat uitdrukte – bleek hij bereid te onderzoeken of er nog mogelijkheden zouden bestaan de angel uit artikel 32 te halen, dan wel verder onderzoek te doen naar eventuele financiële en/of ruimtelijke gevolgen die uit de voorgestelde tekst zouden voortvloeien.

Ondanks de ferm gevoerde verdediging in de Eerste Kamer moest dit lid uit de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsvoorstel concluderen, dat het kabinet nu met enkele regels tekst tot uitdrukking brengt dat het zich zonder meer neerlegt bij de meerderheidsopvatting van de Senaat. Omdat het gaat om een zeer wezenlijke zaak, die mede verband houdt met de plaats die in onze samenleving wordt toegekend aan lijkbezorging, betreurde dit lid het kabinetsstandpunt in hoge mate.

Het had dit lid diep getroffen, dat geen gewag wordt gemaakt van een ingesteld onderzoek naar de financiële of ruimtelijke gevolgen van een grafurust van ten minste twintig jaar. Heeft het kabinet die mogelijkheid al direct terzijde gelegd? Of is nog een poging ondernomen het gehouden ambtelijk onderzoek, dat de minister van Binnenlandse Zaken in zijn verdediging noemde, uit te breiden tot meer gemeenten? Zo neen, is het kabinet alsnog bereid dit onderzoek in te stellen en de resultaten daarvan aan de Staten-Generaal voor te leggen? Dit lid drong hierop ten sterkste aan.

Hij achtte handhaving van de grafurusttermijn van twintig jaar in wetsvoorstel 11 256 om meer dan één reden van het grootste belang. De grafurustduur is tekenend voor de mate, waarin een samenleving de doden in herinnering houdt en op welke wijze met de eindigheid van dit aardse leven wordt omgegaan. Hij verwees in dit verband bij voorbeeld naar de jaarlijkse subsidie die het ministerie terecht nog elk jaar verstrekt aan de Stichting Nederlandse oorlogsgraven. De dodenackers verdienen een waardige plaats in onze maatschappij. Ook de doden hebben tot de jongste dag recht op een vaste rustplaats. Indien de grafurust opnieuw zou worden gesteld op tien jaar, achtte dit lid dat een uiting van de vluchtigheid die het huidige dagelijks leven kenmerkt. Daarmee wordt echter tekort gedaan aan de argumenten, die de indieners van het amendement inzake de verlenging van de ruimingstermijn aanvoerden en die door dit lid werden onderschreven. Ook hij hechtte aan de langere termijn vanwege de duur van het rouwproces en het grafbezoek. Verder meende hij, dat de gedifferentieerde uitkomst van enig onderzoek bij een aantal gemeenten een verkorting van de ruimingstermijn niet noodzakelijk maakt. In dit verband wees hij er ook op, dat jaarlijks duizenden hectaren in gebruik worden genomen ten behoeve van wegen en woningbouw. Het is een kwestie van prioriteitstelling daarbij ruimte te reserveren voor begraafplaatsen. Hoewel dit lid op principiële gronden crematie als wijze van lijkbezorging afwees, moest hij constateren dat vele doden in onze tijd worden gecremeerd. Een neveneffect daarvan is, dat het ruimtebeslag vermindert. Is er daarom dwingende noodzaak de grafurust te beperken?

Dit led meende wel, dat wellicht de problemen van de Senaat ook hadden kunnen worden opgelost door een nog scherper omlijnende onthefingsbevoegdheid van gedeputeerde staten in de wet neer te leggen. Hoewel dit niet zijn voorkeur heeft, wilde hij graag vernemen of die mogelijkheid bij de voorbereiding van deze novelle is overwogen. Zo ja, om welke reden is daarvan dan afgezien?

De voorzitter van de commissie,
Hennekam

De griffier van de commissie,
Van der Windt